

УДК 378. 147

КОУЧИНГ ЯК СКЛАДОВА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

кандидат педагогічних наук, Єфімова О.М., Жицька С.А.

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Україна, Київ

У статті розглядаються основні принципи особистісно-орієнтованого навчання, дається визначення коучингу, зазначені основні принципи та етапи коучинга. Підкреслюється важливість особистісно-орієнтованого підходу у навчанні іноземним мовам та роль лінгвістичного коучинга для підвищення мотивації студентів до навчання, діяльного створення системи власних компетенцій. Зазначається роль викладача при оволодінні засобами критичного мислення для вирішення реальних проблем.

Ключові слова: професійна компетентність, комунікативна компетентність, принципи особистісно-орієнтованого навчання, етапи коучинга, лінгвістичний коучинг, принципи та завдання лінгво-коучинга.

кандидат педагогических наук, Ефимова О.Н., Жицкая С.А. Коучинг как элемент личностно-ориентированного подхода в профессиональном обучении студентов высших учебных заведений/ Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского», Украина, Киев

В статье рассматриваются основные принципы личностно-ориентированного обучения, дается определение коучинга, указаны основные принципы и этапы коучинга. Подчеркивается важность личностно-ориентированного подхода в обучении иностранным языкам и роль лингвистического коучинга для повышения мотивации студентов к обучению, деятельного создания системы собственных компетенций. Отмечается роль преподавателя при овладении средствами критического мышления для решения реальных проблем.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, коммуникативная компетентность, принципы личностно-ориентированного обучения, этапы коучинга, лингвистический коучинг, принципы и задачи лингво-коучинга.

PhD in Pedagogy, Yefimova O.M., Zhytska S.A. Coaching as a Component of Learner-centered Approach in Professional Training of Higher Educational Establishments Students / National Technical

University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute", Ukraine, Kyiv

The article considers the main principles of learner-centered learning, the definition of coaching, as well as the main principles and stages of coaching. The importance of learner-centered approach in teaching foreign languages and the role of linguistic coaching to enhance students' motivation to learn are emphasized. The conditions of linguistic coaching application, its main objectives, principles and stages in creation of the system of competencies are considered. The role of the teacher at the mastery of critical thinking to solve real life problems, to perform tasks creatively and to develop personality is determined. The article states the necessity of cooperation between the teacher and students to solve common communicative tasks when students are involved into creating their system of personal competences.

Keywords: professional competence, communicative competence, principles of learner-centered approach, coaching stages, linguistic coaching, principles and objectives of linguistic coaching.

Вступ. Останнє десятиріччя принесло значні зміни в нашій країні в суспільно-політичній, економічній та соціальній сферах життя. Змінились ціннісні орієнтації завдяки принципам гуманізації і демократизації суспільства, основною метою є вільна, всебічно розвинута і освічена особистість, здатна жити і працювати в сучасних умовах. Завдяки цьому традиційні підходи до навчання змінились особистісно-орієнтованим. Сучасне інформаційне суспільство вимагає повного розвитку особистості, її комунікативних здібностей, навичок та вмінь для успішного входження у світову спільноту та функціонування в ній.

Випускники як середньої школи, так і вищих навчальних закладів повинні отримати необхідні знання, навички і вміння для здійснення ними різних видів діяльності, міжособистісної і міжкультурної співпраці, користування інформаційними технологіями. Однією з найбільш важливих вимог до сучасної освіти є формування особистості, яка здатна легко встановлювати і підтримувати зв'язки з носіями різних культур, бути комунікабельною та мобільною, із сформованими комунікативними навичками. Однак, сучасна система мовної підготовки у немовних вищих навчальних закладах, на нашу думку, не враховує потреби, інтереси, здібності студентів, обмежує їх можливості у досягненні рівня мовної компетентності, необхідної для вільного спілкування, розвитку інтелектуального, творчого потенціалу студентів, тобто вона не є особистісно-орієнтованою.

При особистісно-орієнтованому підході до освіти враховуються потреби, можливості і здібності студентів, які разом з викладачами виступають в якості активного суб'єкта діяльності, що і призводить до

досягнення поставлених цілей. Особистісно-орієнтований підхід передбачає гнучкість у визначенні цілей, врахування особистісних інтересів студентів, їх індивідуальні особливості, що призводить до більшої результативності навчання. Особистісно-орієнтований підхід висуває високі вимоги до змісту навчання, його методичної організації, які апелюють до особистого досвіду, почуттів, емоцій студентів, спонукають до висловлення власної думки, оцінки, стимулюють формування ціннісних орієнтацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Використання особистісно-орієнтованого підходу при вивченні іноземної мови дозволяє студентам оволодіти необхідними компетенціями, розвиватися як особистість, підвищити рівень мотивації до вивчення іноземної мови та зацікавленості у результаті навчання. Основні категорії, психологічні основи та функції особистісно-орієнтованого навчання, механізми створення особистісного досвіду, розвитку творчого потенціалу студентів розглядаються в дослідженнях Ю.К. Бабанського, П.Я. Гальперіна, І.Я. Лернера, М.І. Махмутова, М.Н. Скаткіна, А.А. Леонтьєва, І. А. Зимней, Є. І. Пассова, Е. С. Полат, Н. І. Гез, В.В. Сафоновой, Н. Ф. Коряковцевой, Л.І. Анциферова, Л.Г. Вяткіна, Н.А. Менчинської, И.С. Якиманської, В. В. Бондаревської, В. С. Ільїна, В. І. Слободчикова, Р. Дрейвера, Дж. Найсбітта, М. Полані, Дж. Шваба та інших. Питання використання технології коучинга розглядаються в працях Л. Уїтворта, Дж. Доннерв, М. Вілера, С. Тропа, Дж.К. Смарта, Дж. Кліфорда, А.Д. Савкіна, М.А. Данілової, Н. Самоукіної, Н. Туркулець, С. Авдєєва, А. Огнева, В.А. Співак, Т.С. Бібарцева, С.В. Петрушина та інших.

Формулювання мети статті та завдань.

Мета статті – визначити основні цілі, принципи та задачі особистісно-орієнтованого навчання у вищих навчальних закладах, проаналізувати та узагальнити використання коучинга для підготовки студентів до професійно-комунікативної діяльності.

Завдання статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та систематизації теоретичних знань про коучинг, умови ефективного використання коучинга як складової частини особистісно-орієнтованого навчання при вивченні іноземної мови.

Виклад основного матеріалу статті. Згідно з кваліфікаційними вимогами до фахівців знання іноземної мови повинне забезпечити спілкування із закордонними колегами, розвиток особистих контактів, міжкультурну взаємодію та толерантність людей, ефективну професійну та наукову комунікацію, отримання та обробку інформації з різних джерел. Сучасна політика інтеграції України в європейську та світову спільноту призводить до використання нових, сучасних підходів до підготовки висококваліфікованих фахівців. Конкурентоздатність сучасного фахівця визначається як його

професійною компетентністю, професійними знаннями, уміннями і навичками, так і особистими якостями, серед яких гнучкість мислення, уміння і бажання здобувати нові знання протягом всього життя, творча активність та комунікативність, широкий світогляд.

Особистісно-орієнтований підхід – це навчання, що забезпечує розвиток і саморозвиток особистості у відповідності до її індивідуальних особливостей як суб'єкта пізнання і предмета діяльності [1].

Основні принципи особистісно-орієнтованого підходу до навчання:

- принцип комунікативності;
- принцип навчання діяльності;
- принцип індивідуалізації та психологічної комфортності;
- принцип розвитку і креативності;
- принцип переходу до самостійної діяльності;
- принцип самооцінювання та індивідуального оцінювання;
- принцип врахування мотиваційних процесів [2].

В закордонних вищих навчальних закладах та в системі післядипломної освіти все більше застосовується коучинг для кращої підготовки студентів. Наявність коучинга підвищує привабливість навчального закладу в умовах складної ситуації на ринку праці. Основна задача коуча – не навчити, а стимулювати самоосвіту для того, щоб в процесі діяльності людина могла сама знаходити і отримувати необхідні знання.

Коучинг є одним із різновидів інноваційної освітньої практики. В цій практиці коуч займає позицію фасилітатора, який спрямовує процес отримання людиною суб'єктивно і об'єктивно нового досвіду. Задача коуча – організувати продуктивний діалог, стимулювати самостійне усвідомлення і переосмислення свого накопиченого досвіду, генерацію нового досвіду, реалізацію прийнятих рішень в житті та професійній діяльності. Коуч допомагає студенту самостійно уточнити, прояснити і сформулювати свої життєві, професійні та ділові цілі і задачі, сфокусувати увагу на задачах розвитку, шукати як внутрішні, так і зовнішні ресурси, шукати і знаходити альтернативи дій, будувати плани, перевіряти їх на реалістичність, приймати на себе відповідальність за їх реалізацію, тобто орієнтується на особистість студента і, таким чином, являє собою елемент особистісно-орієнтованого підходу.

Т. Голві визначає коучинг як «мистецтво створення за допомогою бесіди і поведінки, середовища, яке полегшує рух людини до бажаних цілей, так, щоб він приносив задоволення» [3]. Дж. Уїтмор визначає коучинг як «розкриття потенціалу людини з метою максимального підвищення її ефективності» [4]. М. Дауні погоджується з даним

підходом: «коучинг – це мистецтво сприяти підвищенню результативності, навчанню і розвитку іншої людини» [5]. С. Авдєєв визначає коучинг як «професійне сприяння людині у визначенні і досягненні її цілей, особистих і професійних, за мінімальний час і з мінімальними зусиллями» [6].

Т. Голві відзначає, що коучинг розкриває потенціал людини для максимального підвищення ефективності. Отже, ми можемо назвати коучингом процес, побудований на принципах партнерства, який стимулює мислення і творчість студентів, і надихає їх на максимальне розкриття свого особистого і професійного потенціалу. Коучинг – це цілеспрямований, орієнтований на результат, систематичний процес. Коучинг широко розповсюджений в світі. Ми можемо говорити про два основних варіанта коучинга в галузі освіти: супровід студентів в ході освітнього процесу та підтримка управлінської роботи і організаційних змін в освітніх закладах всіх типів.

Джон Уїтмор зазначає, що основним принципом коучингу є тверда впевненість у тому, що практично всі люди володіють набагато більшими внутрішніми здібностями, ніж ті, що вони виявляють у своєму повсякденному житті. Коуч вірить, що всередині кожної людини є відповіді на хвилюючі його питання. Віра керівника в підлеглих може помітно підвищити їх мотивацію, співробітники будуть намагатися виправдати надану довіру. Позитивні результати в одній сфері діяльності призводять до досягнень інших. Опрацювання особистісних проблем у взаєминах, наприклад з персоналом, впливає на інші види діяльності. Вирішивши самостійно і добре важку задачу, співробітник може виявити необхідність зміни принципів виконання іншої роботи або зміни відбудуться у відношенні з колегами. Такі ж процеси відбуваються і при навчанні студентів.

Необхідна умова коучингу – це так зване «комунікативне співробітництво» і взаємини на рівних між коучем і його клієнтом. «Метод коучингу спрямований на формування партнерських відносин між коучем і керівником, також всередині фірми і з клієнтами». Коучинг не ставить своєю метою повчати клієнта чого-небудь і направляти його «на шлях істинний». Партнерство створює благодатний ґрунт для співпраці. Вже ставлення до іншої людини як до рівного підвищує рівень, культуру і продуктивність взаємодії. Коуч не пропонує своєму підопічному готових відповідей, той повинен сам до всього дійти, коуч лише допомагає, стимулює активність клієнта. У разі, коли рішення виробляється самим клієнтом, він приймає його і сам несе відповідальність за виконання цього рішення.

При розгляді процесу освіти як відкритого, творчого, в який включені різні складові (передача знань, умінь, навичок, формування ставлення людини до світу, набуття смислів, самовираження,

соціальне творчість), навчання і виховання постають як єдине ціле, яке в принципі неможливо розділити.

Специфіка відкритої системи освіти, полягає і в тому, що освітня система повинна бути здатна не тільки озброювати знаннями студента, але і, внаслідок постійного і швидкого оновлення знань в нашу епоху, формувати потребу в безперервному самостійному оволодінні ними, самостійний і творчий підхід до знань протягом усього активного життя людини. Сучасна освіта повинна стати таким соціальним інститутом, який був би здатний надавати людині різноманітні набори освітніх послуг, що дозволяють вчитися безперервно, забезпечувати можливість отримання після вузівської та додаткової освіти. Важливою вимогою до сучасного фахівця стає не просто володіння відповідними знаннями, уміннями та навичками, а їх постійне оновлення та удосконалення. Для успішного вивчення іноземної мови необхідно дотримуватись певних умов, серед яких: використання завдань відкритого типу, ігрових методів, зміна характеру взаємодії між викладачем і студентами від авторитарного до співпраці і партнерства, підвищення мотивації до навчання шляхом постановки особистісно-орієнтованих комунікативних задач.

На сучасному етапі розвитку мовної освіти у вищій школі інформаційно-комунікаційні технології дозволяють інтенсифікувати форми і методи традиційних підходів до навчання, що позитивно впливає на процес вивчення іноземної мови. Лінгво-коучинг, як один з напрямів коучинга, спрямований на пошук найбільш ефективного шляху вивчення іноземних мов і трансформацію знань, умінь та навичок володіння мовою в різних ситуаціях. На відміну від традиційної методики, коли викладач визначає тематику, методи та прийоми навчання студентів, при використанні сучасних методик викладання іноземної мови акцент зміщується з викладача на студента, що робить навчання особистісно-орієнтованим. При цьому роль викладача полягає в тому, щоб заохочувати студентів вивчати іноземну мову не тільки на аудиторних заняттях, але й виділяти певний час для самостійного вивчення мови. Лінгво-коучинг – це напрямок, створений на поєднанні лінгвістики і коучинга, це максимально ефективне вивчення іноземної мови за допомогою коучингового підходу.

Лінгвістичний коучинг – це особливий вид занять, під час яких навчання іноземній мові відбувається не за допомогою загальновідомих методик, а за допомогою коуча, розвитку і максимального використання особистого потенціалу студентів. Це не просто індивідуальний підхід до навчання іноземній мові, а підбір та побудова методики подання матеріалу так, щоб він абсолютно точно відповідав завданням студентів для досягнення максимально вільного володіння мовою та дозволяв досягти результату найбільш

ефективним та оптимальним для кожного окремого студента засобом. Лінгвістичний коучинг може бути як індивідуальним, так і груповим, при якому вирішується одне завдання, що об'єднує студентів [7]. Лінгво-коучинг потрібен для швидкого досягнення нового рівня навичок володіння мовою; при формуванні персональної програми поліпшення мови; при зниженні мотивації в процесі навчання; на початку навчання при наявності негативного досвіду і відчуття бар'єру до вивчення; для підготовки співробітника або керівника до переговорів або презентації іноземною мовою; для навчання іноземним мовам ключових співробітників з недостатньою внутрішньою мотивацією; при формуванні корпоративної програми навчання мовам; для істотного підвищення мотивації клієнта; при складній або нестандартній постановці завдання; якщо звичні підходи і методи не приносять результату; при формуванні індивідуальної програми навчання мовам.

Основні завдання лінгво-коучингу:

- зв'язати мету вивчення мови з особистісними цілями студента;
- сформулювати чітке бачення мети в кількісних і якісних показниках у розрізі компетенцій (читання, сприйняття зі слуху, розмовна і письмова мова);
- прояснити реальність і виявити бар'єри на шляху до мети;
- визначити нові можливості і істотно підвищити мотивацію;
- провести аналіз індивідуальних особливостей і унікальних здібностей студента;
- визначити найбільш ефективні для студента персональні техніки і методики навчання;
- скласти і уточнити персональний план навчання;
- визначити «точки прикладання» навичок, план підтримки і вдосконалення мови.

Основними принципами лінгвістичного коучинга є панорамність, скульптурність, динаміка, практика. Панорамність означає бачення мови, як багатоярусної логічної системи, якою можна керувати, якщо знаєш її закони, правила і норми взаємодії. Скульптурність означає те, що різні люди по-різному говорять однією мовою. А динаміка занять дозволяє засвоювати мову за системою торнадо – від простого до складнішого. При цьому всі навички відпрацьовуються на практиці, коли мова постійно є необхідним знаряддям комунікації.

Основні етапи коучинга: постановка цілі, визначення реального рівня знань, побудова стратегії досягнення цілі, досягнення результату. Коучинг за допомогою індивідуально підібраних методик, різних засобів і інструментів навчання і розвитку практичних навичок навчає не просто говорити, а думати іноземною мовою. На відміну від традиційних методів навчання коуч не дає інструкцій; вчить мислити і

діяти творчо, що сприяє розвитку особистості; спонукає вчасно залишати непотрібний досвід; працює з тими, хто спрямований на самостійне отримання та засвоєння якісно нового досвіду; спрямовує на пошук власних рішень задач та відповідальності за них.

Для формування навичок письма можна використовувати такі види роботи, як написання електронних листів, участь в інтернет форумах, блогах; навичок аудіювання: прослуховування подкастів, перегляд художніх та документальних фільмів англійською мовою, перегляд новин та прослуховування радіопередач. З розвитком інформаційних технологій і інтернету студенти отримали безліч можливостей для читання будь-яких друкованих матеріалів різної тематики, рівня і з різних ресурсів. Вони можуть використовувати електронні книги та мобільні технології для читання в будь-який час. Робота в міжнародних компаніях та із закордонними клієнтами дає можливість і мотивує студентів читати матеріали, необхідні їм для роботи, як в поза аудиторний час, так і в аудиторії. Також студенти мають можливість практикуватися в спілкуванні через Skype. Отже, використання лінгвістичного коучинга дозволяє визначати знання іноземної мови лише тим, чи можуть студенти спілкуватися, писати, читати, слухати і розуміти почуте чи ні, а не за допомогою традиційних рівнів володіння іноземною мовою.

При цьому, ми наголошуємо, що повинна змінюватись і позиція викладача, який не лише передає знання і досвід, але й сприяє досягненню цілей студентами, їх та своєму особистісному росту, формуванню особистісно-діяльнісної парадигми та нового погляду на життя та навчання. Викладачам необхідно створити особливий творчий освітній простір для досягнення студентами результатів особистісних та міждисциплінарних вимог [7].

Однак, коучинг – це не панацея, а лише один з методів розвитку й управління персоналом, вирішення проблем і особистості (студента), і компанії. Впровадження методів і підходів коучингу в повсякденну та освітню практику може значно просунути нас у досягненні загальних і особистих цілей, оскільки результатами коучинга є визначення цілей; розстановка пріоритетів; розробка стратегії успіху; розвиток навичок вирішення проблем; самостійність; відповідальність; активна позиція.

Висновки. Багато дослідників відзначають, що особистісно-орієнтована система навчання іноземним мовам створює умови для розвитку і удосконалення студентів, підвищення їх мотивації, отримання соціокультурної, лінгвістичної та комунікативної компетенції. Для підвищення ефективності особистісно-орієнтованого навчання необхідно підтримувати емоційно позитивний психологічний клімат, створити і підтримувати на високому рівні почуття впевненості студентів в досягненні ними цілей навчання, поважати права студентів на отримання якісної мовної освіти, що забезпечить їх

особистісний та професійний розвиток. При використанні особистісно-орієнтованого навчання обираються такі методики, прийоми, засоби та організація навчального матеріалу, які враховують індивідуальні особливості студентів. Навчальні завдання повинні стимулювати пізнавальну активність, суб'єктно-змістовне спілкування, рефлексію, самореалізацію особистості, співробітництво викладача і студентів для спільного вирішення пізнавальних комунікативних завдань. Основна відмінність особистісно-орієнтованого навчання від традиційного полягає в тому, що студенти активно залучаються до діяльного опрацювання та створення системи власних компетенцій, умов для самопізнання, самовдосконалення, самовиховання.

Ми можемо стверджувати, що використання коучинга дозволяє студентам досягти мети набагато ефективніше і швидше, отримати впевненість у правильності обраного напрямку розвитку. Професійна підтримка коуча допомагає студентам самотійно сформулювати цілі, напрацювати стратегії їх досягнення та здійснити найбільш раціональну стратегію. Коучинг з'явився на перетині психології, спорту, філософії, логіки, життєвого досвіду, а його мета – рух до цілі. Використання іноземної мови для спілкування, роздумів, взаємодії з культурними об'єктами дає можливість студентам сформувати власні ідеї та уявлення, оволодіти новими способами та стратегіями дій при вирішенні реальних проблем, визначати власну позицію, відношення, цінності, розширити засоби спілкування, оволодіти засобами критичного мислення для вирішення різних проблем, що, в свою чергу, визначатиме особливості і властивості особистості, світогляд, життєву позицію, самовизначення і саморегуляцію діяльності студентів. Коучинг в освіті – це нове поняття як для коучинга, так і для системи освіти в цілому, а для сучасного викладача – це унікальна можливість навчитися новому, розширити горизонти пізнання, творити, розвиватися, шукати нові підходи для ефективної співпраці зі студентами в навчальному процесі.

Література:

1. Козьмина Н. А. Реализации личностно-ориентированного подхода в обучении иностранному языку в неязыковом вузе [Текст] / Н. А. Козьмина, Л. В. Гуреева // Актуальные вопросы современной педагогики: материалы III междунар. науч. конф. (г. Уфа, март 2013 г.). — Уфа: Лето, 2013. — С. 158-160.
2. Аткинсон М. Пошаговая система коучинга: Наука и искусство коучинга [Текст]: [пер. с англ.] / М. Аткинсон, Р.Т. Чойс. — М.: Альпина Паблишер, 2013. — 281 с.
3. Голви Т. Работа как внутренняя игра: Раскрытие личного потенциала / Т. Голви; Пер. с англ. — 2-е изд. — М.: Альпина Паблишер, 2012. — 266 с.

4. Уитмор Дж. Коучинг высокой эффективности. Новый стиль менеджмента, развитие людей, высокая эффективность / Дж. Уитмор. – М.: МАКУБ, 2005. – 168 с.
5. Дауни М. Эффективный коучинг: уроки для коучей / М. Дауни; Пер. с англ. – М.: Добрая книга, 2008. – 288 с.
6. Авдеев С. Коучинг / С. Авдеев // Управление персоналом. – 2006. – No 5. – С. 36-42
7. Жицька С.А. Використання технології коучинга при викладанні іноземної мови професійного спрямування / С.А. Жицька // Матеріали VI Міжнародної науково-методичної конференції [«Формула компетентності сучасного перекладача»], (Київ, 25 березня 2015 року). – К: НТУУ «КПІ». – 324 с. – С.104 – 107.

References:

1. Koz'mina N. A. Realizacii lichnostno-orientirovannogo podhoda v obuchenii inostrannomu jazyku v nejazykovom vuze [Tekst] / N. A. Koz'mina, L. V. Gureeva // Aktual'nye voprosy sovremennoj pedagogiki: materialy III mezhdunar. nauch. konf. (g. Ufa, mart 2013 g.). — Ufa: Leto, 2013. — S. 158-160.
2. Atkinson M. Poshagovaja sistema kouchinga: Nauka i iskusstvo kouchinga [Tekst]: [per. s angl.] / M. Atkinson, R.T. Chojs. – M.: Al'pina Pabliher, 2013. – 281 s.
3. Golvi T. Rabota kak vnutrennjaja igra: Raskrytie lichnogo potenciala / T. Golvi; Per. s angl. – 2-e izd. – M.: Al'pina Pabliher, 2012. – 266 s.
4. Uitmor Dzh. Kouching vysokoj jeffektivnosti. Novyj stil' menedzhmenta, razvitie ljudej, vysokaja jeffektivnost' / Dzh. Uitmor. – M.: MAKUB, 2005. – 168 s.
5. Dauni M. Jeffektivnyj kouching: uroki dlja kouchej / M. Dauni; Per. s angl. – M.: Dobraja kniga, 2008. – 288 s.
6. Avdeev S. Kouching / S. Avdeev // Upravlenie personalom. – 2006. – No 5. – S. 36-42
7. Zhyc"ka S.A. Vykorystannja texnolohiyi kouchynha pry vykladanni inozemnoyi movy profesijnoho spryamuvannja / S.A. Zhyc"ka // Materialy VI Mizhnarodnoyi naukovo-metodychnoyi konferenciyi [«Formula kompetentnosti suchasnoho perekladacha»], (Kyiv, 25 bereznya 2015 roku). – K: NTUU «KPI». – 324 s. – S.104 – 107.